

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Wprowadzenie	17

Część pierwsza ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział I. Cechy prawa administracyjnego	23
1. Określenie prawa administracyjnego	23
2. Podział norm prawa administracyjnego	26
2.1. Prawo ustrojowe	26
2.2. Prawo materialne	27
2.3. Prawo procesowe (formalne)	28
3. Proces europeizacji prawa administracyjnego	29
Rozdział II. Źródła prawa administracyjnego	31
1. Pojęcie źródeł prawa	31
2. Źródła prawa unijnego	33
2.1. Podział prawa unijnego	33
2.2. Prawo pierwotne	33
2.2.1. Traktaty	33
2.2.2. Zasady ogólne prawa unijnego	34
2.2.2.1. Zasada pierwszeństwa prawa unijnego	34
2.2.2.2. Zasada bezpośredniego skutku prawa unijnego	35
2.2.2.3. Zasada równego traktowania (niedyskryminacji)	35
2.2.2.4. Zasada proporcjonalności (współmierności)	36
2.2.2.5. Zasada subsydiarności	36
2.3. Prawo wtórne (pochodne)	37
2.3.1. Prawo wiążące	37
2.3.1.1. Rozporządzenia	37
2.3.1.2. Dyrektywy	37
2.3.1.3. Decyzje	38
2.3.2. Prawo niewiążące (<i>soft law</i>)	38
3. Źródła prawa krajowego	38
3.1. Podział źródeł	38

3.2. Źródła powszechnie obowiązującego prawa	40
3.2.1. Konstytucja	40
3.2.2. Ustawy	41
3.2.3. Ratyfikowane umowy międzynarodowe	41
3.2.4. Rozporządzenia	42
3.2.5. Rozporządzenia z mocą ustawy	43
3.2.6. Akty prawa miejscowego	44
3.2.6.1. Klasyfikacja aktów prawa miejscowego	44
3.2.6.2. Akty prawa miejscowego wojewody	44
3.2.6.3. Akty prawa miejscowego organów niezespółonej administracji rządowej	46
3.2.6.4. Akty prawa miejscowego sejmiku województwa	46
3.2.6.5. Prawo miejscowe powiatu i gminy	48
3.2.6.6. Prawo zaskarżenia aktów prawa miejscowego	50
3.3. Wewnętrzne źródła prawa	50
4. Ogłaszanie aktów normatywnych	51
5. Nieformalne źródła prawa	54
Rozdział III. Podstawowe pojęcia teoretyczne w prawie administracyjnym	57
1. Pojęcie i rodzaje organów administracji	57
2. Właściwość organu administracji	59
3. Nadzór, kontrola, kierownictwo	60
3.1. Pojęcie i cechy kontroli	60
3.2. Rodzaje kontroli	61
3.3. Podmioty sprawujące kontrolę administracji publicznej	63
3.3.1. Kontrola sprawowana przez organy państwowe	63
3.3.2. Sądowa kontrola administracji	67
3.3.2.1. Sądy administracyjne	67
3.3.2.2. Sądy powszechne i szczególne	69
3.3.2.3. Trybunał Konstytucyjny	70
3.3.2.4. Trybunał Stanu	71
3.3.3. Kontrola wewnątrzadministracyjna	71
3.3.4. Kontrola społeczna	73
3.4. Pojęcie i cechy nadzoru	73
3.5. Kierownictwo	74
4. Zadania publiczne	75
Rozdział IV. Stosunek administracyjnoprawny	76
1. Pojęcie stosunku administracyjnoprawnego	76
2. Cechy stosunku administracyjnoprawnego	76
3. Elementy stosunku administracyjnoprawnego	77
4. Sposoby nawiązania stosunku administracyjnoprawnego	78
5. Rodzaje stosunków administracyjnoprawnych	79
Rozdział V. Określenie administracji	81
1. Pojęcie administracji w doktrynie	81
2. Płaszczyzny i sfery działania administracji	85

3. Modele administracji	86
4. Cechy administracji	87
5. Proces prywatyzacji zadań administracji publicznej	88
Rozdział VI. Podstawowe zasady działania administracji	93
1. Funkcje zasad prawa	93
2. Zasada praworządności i legalizmu	94
3. Zasada demokratyzmu	94
4. Zasada centralizacji i decentralizacji administracji	95
5. Zasada subsydiarności (pomocniczości)	98
6. Zasada proporcjonalności (współmierności)	99
7. Zasada udziału obywateli w administrowaniu	100
8. Zasada jawności działań administracji	100
9. Zasada kompetencyjności	102
10. Zasada efektywności i skuteczności działania	103
11. Zasada współdziałania	104
12. Inne zasady działania administracji wynikające z postępowania administracyjnego	105
Rozdział VII. Prawne formy działania administracji	107
1. Pojęcie prawnych form i metod działania administracji	107
2. Klasyfikacja prawnych form działania administracji	108
3. Stanowienie aktu normatywnego administracji	112
4. Wydawanie aktów administracyjnych	113
4.1. Pojęcie aktu administracyjnego	113
4.2. Klasyfikacja aktów administracyjnych	114
4.3. Decyzja administracyjna	120
4.4. Ważność aktu administracyjnego	126
5. Porozumienie administracyjne	128
6. Umowa cywilnoprawna	132
7. Partnerstwo publiczno-prywatne	133
8. Ugoda administracyjna	135
9. Czynności faktyczne administracji	137
9.1. Cechy czynności faktycznych	137
9.2. Działalność społeczno-organizatorska administracji	138
9.3. Czynności materialno-techniczne	138
10. „Swoiste” prawne formy działania administracji	140
 Część druga ZAGADNIENIA USTROJOWE 	
Rozdział VIII. Podziały terytorialne państwa	143
1. Pojęcie podziału terytorialnego	143
2. Czynniki kształtujące podział terytorialny	143
3. Klasyfikacja podziałów terytorialnych	144
3.1. Podział zasadniczy	144
3.2. Podział pomocniczy	148
3.3. Podział specjalny	149

4. Nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych	149
5. Strefy specjalne	151
5.1. Pojęcie strefy specjalnej	151
5.2. Podział stref specjalnych	152
5.3. Strefy związane z ochroną granicy państwa	152
5.4. Strefy służące ochronie środowiska	154
5.5. Strefy związane z ochroną byłych obozów zagłady	155
5.6. Strefy ekonomiczne	156
5.7. „Swoiste” strefy specjalne	157
Rozdział IX. Administracja centralna	158
1. Podział administracji centralnej	158
2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	160
3. Organy zaliczane do naczelnych organów administracji rządowej	162
3.1. Rada Ministrów	163
3.2. Prezes Rady Ministrów	165
3.3. Ministrowie kierujący działaniami administracji rządowej	167
4. Centralne organy (urzędy) administracji państwowej	169
4.1. Centralne urzędy (organy) administracji rządowej	169
4.1.1. Tworzenie urzędów (organów) centralnych	169
4.1.2. Cechy i rodzaje centralnych urzędów (organów) administracji rządowej	170
4.2. Inne centralne organy administracji państwowej	173
Rozdział X. Terenowa administracja rządowa	174
1. Podmioty wykonujące zadania administracji rządowej w województwie	174
2. Wojewoda	175
2.1. Powoływanie wojewody	176
2.2. Funkcje wojewody	177
2.3. Kierownictwo i nadzór nad działalnością wojewody	181
3. Administracja zespolona w województwie	181
4. Administracja zespolona w powiecie	185
5. Niezespolona administracja rządowa	186
Rozdział XI. Samorząd terytorialny	188
1. Teorie samorządu terytorialnego	188
2. Europejska Karta Samorządu Lokalnego	190
3. Pojęcie samorządu terytorialnego	191
4. Zadania samorządu terytorialnego	193
4.1. Zadania gminy	194
4.1.1. Zasada domniemania właściwości gminy	194
4.1.2. Zasada subsydiarności	194
4.1.3. Zakres zadań gminy	195
4.1.3.1. Zadania własne	195
4.1.3.2. Zadania zleczone	196
4.1.4. Gminy o specjalnym statusie	197
4.1.4.1. Gminy uzdrowiskowe	197
4.1.4.2. Gmina warszawska	199

4.2. Zadania powiatu	200
4.2.1. Zakres zadań własnych powiatu	200
4.2.2. Zadania z zakresu administracji rządowej	201
4.3. Zadania samorządu województwa	203
4.3.1. Charakter zadań własnych	203
4.3.2. Zadania z zakresu administracji rządowej	204
5. Władze jednostek samorządu terytorialnego	204
5.1. Forma bezpośrednia udziału mieszkańców	204
5.1.1. Wybory	204
5.1.2. Referendum lokalne	205
5.1.3. Konsultacje z mieszkańcami	209
5.2. Organy jednostek samorządu terytorialnego	209
5.2.1. Organy gminy	209
5.2.1.1. Rada gminy – organ uchwałodawczy i kontrolny	209
5.2.1.2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) – organ wykonawczy ..	212
5.2.2. Organy powiatu	216
5.2.2.1. Rada powiatu – organ uchwałodawczy i kontrolny	216
5.2.2.2. Zarząd powiatu – organ wykonawczy	217
5.2.3. Organy samorządu województwa	221
5.2.3.1. Sejmik województwa – organ uchwałodawczy i kontrolny ..	221
5.2.3.2. Zarząd województwa – organ wykonawczy	222
6. Jednostki pomocnicze oraz związki i porozumienia samorządu terytorialnego ..	224
7. Mienie jednostek samorządu terytorialnego	227
8. Nadzór nad jednostkami samorządu terytorialnego	228
8.1. Uprawnienia Prezesa Rady Ministrów	230
8.2. Uprawnienia wojewody	230
8.3. Uprawnienia regionalnej izby obrachunkowej	232
8.4. Uprawnienia o charakterze nadzorczym Sejmu	233
9. Uprawnienia samorządowego kolegium odwoławczego	233
Rozdział XII. Podmioty administrujące	235
1. Samorząd zawodowy	235
2. Samorząd gospodarczy	236
3. Zakłady administracyjne (publiczne)	236
4. Fundacje	239
5. Organizacje pozarządowe i wolontariat	241
Rozdział XIII. Pracownicy administracji publicznej	242
1. Pojęcie służby publicznej	242
2. Pojęcie pracownika administracji	244
3. Korpus służby cywilnej	244
4. Pracownicy samorządowi	248
5. Inne grupy pracowników administracji	251
5.1. Urzędnicy państwowi	251
5.2. Pracownicy administracyjni sądów i prokuratur	252
5.3. Służba zagraniczna	253
6. Obowiązki pracowników administracji	253
6.1. Europejski Kodeks Dobrej Administracji	253

6.2. Obowiązki ustawowe pracowników administracji publicznej	255
6.2.1. Obowiązki członka korpusu służby cywilnej	256
6.2.2. Obowiązki pracownika samorządowego	257

Część trzecia

WYBRANE ZAGADNIENIA PRAWA MATERIALNEGO

Rozdział XIV. Administracyjnoprawna sytuacja osób fizycznych	261
1. Ewidencja ludności	261
2. Sporządzanie aktów stanu cywilnego	265
2.1. Kierownik urzędu stanu cywilnego	265
2.2. Akty stanu cywilnego	267
2.3. Pojęcie stanu cywilnego	270
2.4. Zasady prowadzenia aktów i rejestrów stanu cywilnego	270
2.5. Zasady rejestracji stanu cywilnego	272
2.6. Sporządzenie aktu urodzenia	273
2.6.1. Obowiązek zgłoszenia urodzenia dziecka	273
2.6.2. Dane wpisywane do aktu urodzenia	274
2.6.3. Rejestracja imienia dziecka	275
2.7. Rejestracja małżeństw	278
2.7.1. Formy zawarcia małżeństwa	279
2.7.1.1. Świecka forma zawarcia małżeństwa	279
2.7.1.2. Zawarcie małżeństwa przed osobą duchowną	281
2.7.2. Sporządzenie aktu małżeństwa	283
2.8. Rejestracja zgonów i sporządzenie aktu zgonu	285
3. Zmiana imienia i nazwiska	287
4. Dowody osobiste	291
5. Dokumenty paszportowe	294
6. Ochrona danych osobowych	299
Rozdział XV. Obywatelstwo polskie	301
1. Pojęcie obywatelstwa	301
2. Formy nabycia obywatelstwa polskiego	303
3. Repatriacja	308
4. Utrata obywatelstwa polskiego	311
Rozdział XVI. Status prawny cudzoziemców na terytorium RP	312
1. Pojęcie i kategorie cudzoziemców	312
2. Warunki przekroczenia granicy RP	313
3. Pojęcie i rodzaje wiz	315
4. Pobyt cudzoziemców	317
5. Kontrola legalności pobytu	320
6. Zobowiązanie cudzoziemca do powrotu	321
7. Formy ochrony cudzoziemców	324
7.1. Nadanie statusu uchodźcy	324
7.2. Ochrona uzupełniająca	327
7.3. Udzielenie azylu	328
7.4. Pobyt ze względów humanitarnych	329

7.5. Pobyt tolerowany	330
7.6. Ochrona czasowa	331
8. Karta Polaka	331
9. Cudzoziemcy – obywatele Unii Europejskiej	333

Rozdział XVII. Mniejszości narodowe i etniczne oraz formy zrzeszania się obywateli	336
1. Mniejszości narodowe i etniczne	336
2. Stowarzyszenia	338
2.1. Pojęcie i cechy stowarzyszenia	338
2.2. Rodzaje stowarzyszeń	339
2.2.1. Stowarzyszenia tzw. rejestrowe	339
2.2.2. Stowarzyszenia zwykłe	340
2.3. Nadzór nad stowarzyszeniami	341
3. Zgromadzenia	342
3.1. Swoboda organizowania zgromadzeń	342
3.2. Pojęcie zgromadzenia i zgromadzenia spontanicznego	344
3.3. Obowiązki organizatora zgromadzenia	346
3.4. Zakaz odbycia zgromadzenia	350
3.5. Uprawnienia i obowiązki organu gminy	353
3.6. Zgromadzenia w uczelniach wyższych	354
4. Partie polityczne	354
5. Wykonywanie wolnych zawodów	355

Rozdział XVIII. Korzystanie z rzeczy i świadczeń publicznych	358
1. Drogi publiczne	358
2. Transport kolejowy	364
3. Sposoby korzystania z wód	365
4. Korzystanie z ofiarności publicznej	369
5. Korzystanie z pomocy społecznej	372
5.1. Pojęcie i cel pomocy społecznej	372
5.2. Świadczenia pomocy społecznej	375
5.3. Realizacja zadań pomocy społecznej	376
5.4. Pomoc osobom niepełnosprawnym	377
6. Korzystanie z zakładów publicznych	380
6.1. Oświata	380
6.1.1. Typy szkół	381
6.1.2. Wychowanie przedszkolne i obowiązek przedszkolny	382
6.1.3. Obowiązek szkolny i obowiązek nauki	383
6.2. Szkolnictwo wyższe	384
6.3. Biblioteki	391
6.4. Muzea	393
7. Zabytki	394

Rozdział XIX. Ochrona środowiska	398
1. Pojęcie i podstawowe zasady ochrony środowiska	398
2. Odpady	401
3. Formy ochrony przyrody	405

Rozdział XX. Bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz zarządzanie kryzysowe	410
1. Pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego	410
2. System organów w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego	412
2.1. Formacje umundurowane administracji rządowej	412
2.1.1. Policja	412
2.1.2. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu	415
2.1.3. Biuro Ochrony Rządu	416
2.1.4. Straż Graniczna	416
2.1.5. Państwowa Straż Pożarna	418
2.1.6. Służba Celna	421
2.2. Formacje samorządowe	422
2.3. Organizacje społeczne	424
2.4. Podmioty prywatne	426
2.4.1. Ochrona osób i mienia	426
2.4.2. Służby porządkowe organizatora imprezy masowej	428
3. Ochrona informacji niejawnych	433
4. Stany nadzwyczajne	435
5. Zarządzanie kryzysowe	439
Rozdział XXI. Bezpieczeństwo narodowe	442
1. Pojęcie bezpieczeństwa narodowego	442
2. Strategia bezpieczeństwa narodowego	443
3. Siły Zbrojne RP	444
3.1. Rodzaje i zadania Sił Zbrojnych	444
3.2. Żandarmeria Wojskowa	445
3.3. Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służba Wywiadu Wojskowego	446
4. Organy właściwe w sprawach obrony narodowej	447
4.1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	447
4.2. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego	448
4.3. Minister Obrony Narodowej	448
4.4. Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego	449
5. Powszechny obowiązek obrony narodowej	449
6. Administrowanie rezerwami osobowymi	450
6.1. Rejestracja i kwalifikacja wojskowa	451
6.2. Określanie zdolności do służby wojskowej	452
6.3. Ewidencja wojskowa	453
Bibliografia	455
Skorowidz	469